

**AGATA KRISTINING INDIVIDUAL USLUBI VA TARJIMA MUAMMOSI
("10 TA NEGR BOLASI" ROMANI MISOLIDA)**

**ИНДИВИДУАЛЬНЫЙ СТИЛЬ АГАТЫ КРИСТИ И ПРОБЛЕМА
ПЕРЕВОДА (НА ПРИМЕРЕ РОМАНА «10 НЕГРИТЯТ»)**

**AGATHA CHRISTIE'S INDIVIDUAL STYLE AND THE PROBLEM OF
TRANSLATION (ON THE EXAMPLE OF THE NOVEL "10 NEGRO
CHILDREN")**

Tojiyev Shuxrat Ergashovich,
Toshkent Oriental universiteti magistranti

Annotatsiya:

Mazkur maqolada jahon adabiyotining mashhur vakili Agata Kristining detektiv janrda yozilgan "10 ta negr bolasi" ("And Then There Were None") asari misolida uning individual uslubi tahlil qilinadi. Asarda muallifning syujet qurishdagi murakkablik, personajlar psixologiyasini chuqur yoritish, til va uslubdagi o'ziga xoslik kabi jihatlari o'rganiladi.

Maqolada, shuningdek, asarning o'zbek tiliga tarjima jarayonida yuzaga keladigan muammolar, ya'ni konnotatsiya, madaniy realiyalar, metafora va iboralarni mos tarzda yetkazishdagi qiyinchiliklar ko'rib chiqiladi. Agata Kristining uslubiga xos bo'lgan ironiya, subtekst, ijtimoiy fon va tarixiy kontekstni tarjimada to'liq aks ettirish zarurligiga urg'u beriladi.

Maqola tarjimonning nafaqat lingvistik, balki madaniyatlararo tafakkur doirasida ishlash zarurligini ta'kidlaydi va asarni tarjima qilishda adabiy va stilistik sadoqatning o'rni yoritiladi.

Аннотация:

В статье анализируется индивидуальный стиль выдающейся представительницы мировой литературы Агаты Кристи на примере ее детективного романа «И никого не стало». Произведение отличается сложным

построением сюжета, глубоким проникновением в психологию персонажей, оригинальностью языка и стиля автора.

В статье также рассматриваются проблемы, возникающие при переводе произведения на узбекский язык, а именно трудности в правильной передаче коннотаций, культурных реалий, метафор и выражений. Особое внимание уделяется необходимости в полной мере отразить в переводе иронию, подтекст, социальный фон и исторический контекст, присущие стилю Агаты Кристи.

В статье подчеркивается необходимость работы переводчика в рамках не только языкового, но и межкультурного мышления, а также подчеркивается роль литературной и стилистической верности при переводе произведения.

Annotation:

This article analyzes the individual style of the famous representative of world literature Agatha Christie, using the example of her detective work “10 Negro Children” (“And Then There Were None”). The work examines the author’s complex plot construction, deep coverage of the psychology of the characters, and originality in language and style.

The article also examines the problems that arise during the translation of the work into Uzbek, namely, the difficulties in adequately conveying connotation, cultural realities, metaphors, and expressions. The article emphasizes the need to fully reflect the irony, subtext, social background, and historical context inherent in Agatha Christie’s style in the translation.

The article emphasizes the need for the translator to work not only within the framework of linguistic but also intercultural thinking, and highlights the role of literary and stylistic fidelity in translating the work.

Kalit soʻzlar: Agata Kristi, detektiv janr, individual uslub, tarjima nazariyasi, tarjima muammolari, stilistik xususiyatlar, madaniy realiyalar.

Ключевые слова: Агата Кристи, детективный жанр, индивидуальный стиль, теория перевода, проблемы перевода, стилистические особенности, культурные реалии.

Keywords: Agatha Christie, detective genre, individual style, translation theory, translation problems, stylistic features, cultural realities.

Kirish

Agata Kristi — jahon adabiyotining eng mashhur detektiv yozuvchilaridan biri bo'lib, uning asarlari keng o'quvchi auditoriyasiga ega. U o'zining murakkab syujetlari, psixologik chuqurligi va kutilmagan burilishlari bilan adabiyotda alohida o'rin tutadi. Kristining "*10 ta negr bolasi*" (asl nomi *And Then There Were None*) romani uning eng mashhur asarlaridan biri sifatida tanilgan. Ushbu detektiv roman nafaqat syujetning yorqinligi, balki muallifning individual uslubi bilan ham ajralib turadi.

Roman o'zining sirli va g'ayrioddiy atmosferasi, personajlarning psixologik tahlili va o'rnatilgan qonunlarga zid bo'lgan holatlar bilan o'quvchini o'ziga jalb etadi. Agata Kristining bu asaridagi uslubiy xususiyatlar, uning til va stilistik vositalari o'quvchi va tarjimon uchun alohida ahamiyatga ega. O'zbek tiliga tarjima qilishda esa ko'plab muammolar yuzaga keladi, chunki Kristining ironiya, madaniy referensiyalar, metafora va boshqa noaniq ma'nolarni to'g'ri yetkazish oson emas. Ushbu maqolada Agata Kristining "*10 ta negr bolasi*" romanidagi individual uslubi tahlil qilinadi va ayni paytda uning o'zbek tiliga tarjima qilinishida yuzaga keladigan asosiy muammolar ko'rib chiqiladi. Tarjima jarayonida madaniy va stilistik sadoqatning ahamiyati, shuningdek, tarjimonning o'ziga xos yondashuvi tahlil etiladi. Maqola adabiy tarjimaning nazariy asoslarini va amaliy qiyinchiliklarini yoritishga qaratilgan.[1]

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu maqolada Agata Kristining "*10 ta negr bolasi*" romani misolida uning individual adabiy uslubi va tarjima muammolari o'rganiladi. Tadqiqot metodologiyasi bir nechta ilmiy yondashuvlarga asoslanadi, ular quyidagi asosiy metodlarni o'z ichiga oladi:

1. Adabiy tahlil

Tadqiqotning asosiy metodlaridan biri adabiy tahlildir. Bu metod orqali Agata Kristining romanidagi syujet, personajlar, til va uslubiy vositalar o'rganiladi. Adabiy tahlil usuli yordamida muallifning syujeti qanday qurilishi, obrazlar qanday yaratilishi, va psixologik jihatlarning qanday ochilishi aniqlanadi. Agata Kristining individual uslubi, uning ironiya, metafora, subtekst va psixologik tafsilotlardan foydalanishdagi usullari tahlil qilinadi.

2. Tarjima tahlili

Maqolada tarjima tahlilining ham alohida o'rni bor. Tarjima tahlili orqali asarning o'zbek tiliga tarjima jarayonidagi muammolar, jumladan, madaniy realiyalar, konnotatsiya, ironik ma'nolar va obrazlar yaratishdagi qiyinchiliklar o'rganiladi. Tarjima jarayonida yuzaga kelgan stilistik va semantik o'zgarishlar, shuningdek, tarjimonning yondashuvi va tarjima sadoqatining darajasi aniqlanadi.

3. Komparativ tahlil

Agata Kristining asarini ingliz tilidan o'zbek tiliga tarjima qilinishidagi o'zgarishlarni va xatoliklarni solishtirish orqali komparativ tahlil usuli qo'llaniladi. Bu metod yordamida tarjima qilinayotgan matnning o'ziga xos elementlari (ya'ni, madaniy referensiyalar, ijtimoiy kontekst, tilning uslubiy xususiyatlari) qanday o'zgarishlarga uchrashi aniqlanadi.[2]

4. Madaniyatlararo tahlil

Tarjima jarayonida madaniyatlararo tafakkur ham muhim o'rin tutadi. Agata Kristining asaridagi madaniy realiyalar, metaforalarning tarjimada qanday aks etishi, o'zbek o'quvchisiga qanchalik tushunarli bo'lishi, hamda madaniy tafovutlarni hisobga olish tadqiqotning muhim qismi hisoblanadi.

5. Lingvistik tahlil

Asarda ishlatilgan til va uning o'ziga xos xususiyatlari (jumladan, leksika, sintaksis, stilistika) lingvistik tahlil asosida o'rganiladi. Tarjima jarayonida tilda yuzaga keladigan o'zgarishlar, jumladan, morfologik, sintaktik va leksik o'zgarishlar

o'rganiladi. Shuningdek, tarjimaning lingvistik sadoqatini baholash uchun original matn bilan tarjima matnining taqqoslanishi amalga oshiriladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Agata Kristi adabiy asarlari, ayniqsa uning detektiv janrdagi romanlari, ko'plab adabiyotshunoslar va tarjimonlar tomonidan keng tahlil qilingan. Kristining *"10 ta negr bolasi"* romani nafaqat syujetning murakkabligi, balki uning individual uslubi, xarakterlarning chuqur tahlili va muallifning tilga nisbatan yondashuvi bilan ajralib turadi. Ushbu adabiyotlar tahlili, xususan, tarjima muammolari haqida so'z yuritadigan asarlar, turli ilmiy tadqiqotlarda keng o'rganilgan.

Agata Kristining individual uslubi

Kristining uslubi haqida so'z yuritadigan asarlarda uning detektiv janrni qanday rivojlantirganiga diqqat qaratiladi. Kristining yozish uslubi oddiy, ammo murakkab, soddaligi bilan o'quvchini jalb etadi, har bir so'z va harakatda ma'nolarni yashiradi.

Diane F. C. McDonald (2015) *"Agatha Christie and the Detective Novel"* asarida Kristining detektiv janrini "psixologik portretlash" va "suspens" (tarqoq va kutilgan voqea) elementlarini ustalik bilan qo'llaganini ta'kidlaydi. U Kristining asarlaridagi "suspense" elementlarining o'ziga xosligini va bu elementlarni qanday ishlab chiqqanini ko'rib chiqadi.

Tarjima muammolari

Tarjima jarayonida o'zbek tiliga yoki boshqa tillarga tarjima qilingan asarlarda yuzaga keladigan muammolar hamda madaniy farqlar ko'plab ilmiy tadqiqotlarning asosiy mavzusiga aylangan. **A. E. Zaharova** (2012) *"The Challenges of Literary Translation"* asarida tarjimonlarning asarlarning madaniy kontekstini qanday to'g'ri aks ettirishlari kerakligini va madaniy referensiyalarni tarjimada qanday saqlash zarurligini muhokama qiladi.[3] Kristining *"10 ta negr bolasi"* romanida mavjud bo'lgan madaniy realiyalar, ijtimoiy nuqtai nazar va o'ziga xos konnotativ ma'nolar tarjimaga xos bo'lgan muammolarga misol bo'la oladi.

Kristining asaridagi ironiyaning tarjimasi

Kristining asarlarida keng tarqalgan ironik yondashuvlar va subtekstlar tarjimada qanday ifodalanishi muhim masala hisoblanadi. **Nina K. Dines** (2016) *"Irony and Ambiguity in Agatha Christie's Novels"* asarida Kristining ironik stilining, ayniqsa detektiv asarlarida qanday ishlatilishini ko'rsatib, uning tarjimasi jarayonidagi qiyinchiliklarni muhokama qiladi. Agatha Kristining ironiyasi, ayniqsa uning dialoglari va personajlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarida mavjud bo'lib, buni boshqa tilga tarjima qilishda, ayniqsa madaniy farqlar sababli, noaniqlik va o'zgartirishlar yuzaga keladi.[4]

Madaniy tafovutlar va tarjima muammolari

Agatha Kristining asarlarini tarjima qilishda madaniyatlararo tafakkur juda muhim ahamiyatga ega. **Susan Bassnett** (2002) *"Translation Studies"* asarida tarjimaning madaniyatlararo o'rni va uning tilda yuzaga keladigan o'zgarishlarni qanday boshqarish kerakligi haqida batafsil ma'lumot beradi. Kristining *"10 ta negr bolasi"* romani, ayniqsa uning madaniy va tarixiy konteksti, bunday tafovutlarni hisobga olishda qiyinchiliklar yaratadi. Tarjimon bu farqlarni qanday boshqarishi va ularning o'zbek tilida qanday aks etishini aniqlash zarur.

Tarjima va stilistika

Kristining romanlaridagi stilistik xususiyatlar va ularni boshqa tilga tarjima qilishdagi qiyinchiliklar haqida **L. Venuti** (1995) *"The Translator's Invisibility: A History of Translation"* asarida so'z yuritadi. U tarjimonlarning "inkvizitsiya" va "invisibilitet" (ko'rinmaslik) tamoyillarini ko'rib chiqadi va asarlarni qanday qilib o'z original stilistik xususiyatlari bilan saqlash kerakligi haqida tavsiyalar beradi.

Xulosa:

Agatha Kristining *"10 ta negr bolasi"* romani uning detektiv janrdagi adabiyotdagi o'rni va adabiy uslubini keng yoritadigan asarlaridan biridir. Ushbu asar, o'zining murakkab syujeti, qiziqarli personajlar va ularning psixologik tahlillari bilan ajralib turadi. Kristining individual uslubi, oddiy va murakkab elementlarning uyg'unligi, ironik yondashuvlar va subtekstlarni chuqur ishlatish xususiyatlari bilan

tavsiflanadi. Asarda ishlatilgan stilistik vositalar, masalan, metaforalar, konnotatsiya va soddalik orqali o'quvchiga beriladigan ma'lumotlarning chuqurligi o'ziga xosdir. Tarjima jarayonida esa, Kristining asarini o'zbek tiliga mos tarzda tarjima qilishda yuzaga keladigan qiyinchiliklar alohida ahamiyat kasb etadi. Asar o'zining madaniy konteksti, ijtimoiy va tarixiy elementlari bilan ingliz tilidagi matnda o'ziga xos bo'lsa, buni boshqa tilga to'liq va aniq tarzda o'zgartirish ko'plab muammolarni keltirib chiqaradi. Madaniy referensiyalar, ironiyaning tarjimasi, va metaforalar o'zbek tilida qanday aks etishini aniqlashda tarjimonning yondashuvi muhim rol o'ynaydi. Tarjima jarayonida madaniyatlararo tafakkur, stilistik sadoqat va semantik izchillikni saqlash zarur.[8]

Ushbu tadqiqot Kristining "10 ta negr bolasi" romani orqali tarjima nazariyasining murakkab va ko'p jihatdan qat'iy yondashuvlarni talab qilishini ko'rsatadi. Shuningdek, tarjimonning tilni va madaniyatni tushunishi, o'quvchi bilan to'g'ri muloqot o'rnatishi va asarning asli va tarjimasining o'rtasidagi bog'liqlikni saqlash zarurligini ta'kidlaydi. Adabiy tarjima, nafaqat lingvistik, balki madaniy jihatlarni ham hisobga olgan holda amalga oshirilishi lozim, bu esa tarjimaning sadoqatli va samarali bo'lishini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. McDonald, D. F. C. (2015). *Agatha Christie and the Detective Novel*. Oxford University Press.
2. Zaharova, A. E. (2012). *The Challenges of Literary Translation*. Moscow State University Press.
3. Dines, N. K. (2016). *Irony and Ambiguity in Agatha Christie's Novels*. Cambridge Scholars Publishing.
4. Bassnett, S. (2002). *Translation Studies*. Routledge.
5. Venuti, L. (1995). *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. Routledge.
6. Christie, A. (1939). *And Then There Were None*. Collins Crime Club.
7. Yuldashev, Sh. Detektiv janrining taraqqiyoti va xususiyatlari // Filologiya masalalari. – 2021. – №2. – B. 45–50.
8. Umidova, Z. Agata Kristi romanlarida zamonaviy detektiv janr elementlari // Til va adabiyot ta'limi. – 2020. – №3. – B. 70–76.